

Tehyn näkemyksiä ikäihmisten palveluista

Ikäihmisten palvelujen on oltava laadukkaita ja vaikuttavia. Niiden on edistettävä ikääntyneiden hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista. Palvelujen lähtökohtana tulee olla ennakoivasti, luotettavasti ja kattavasti arvioitu yksilöllinen palvelutarve ja asiakasohjaus. Vanhuspalveluiden rahoitus tulee saattaa Pohjoismaiselle tasolle.

Ikäihmisten mahdollisuus asua kotonaan mahdollisimman pitkään on turvattava yksilöllisillä hoito- ja kuntoutuspalveluilla. Muistisairaiden henkilöiden erityistarpeet on huomioitava, jotta turvallinen arki toteutuu kotona.

Ympäri vuorokautista hoitoa tarvitsevilla ikäihmisillä pitää olla mahdollisuus asua kodinomaisessa ja turvallisessa ympäristössä. Avuntarpeeseen on vastattava oikea-aikaisesti. Hoidossa on kiinnitettävä erityistä huomioita itsemääräämisoikeuden vahvistamiseen. Elämän loppuvaiheessa ihmisellä tulee olla oikeus laadukkaaseen palliatiiviseen hoitoon tai saattohoitoon. Hoitoa tulee saada yhdenvertaisesti ja kattavasti riippumatta ikäihmisen asuinpaikasta.

Ikäihmisten palveluissa korostuu hoitotyön johtaminen. Palveluiden laadukas toteuttaminen edellyttää hoitotyön johtajien ja lähiesimiesten määrän lisäämistä. Koulutetulla hoito-henkilöstöllä tulee olla oikeus riittävään täydennyskoulutukseen ja asiantuntijatukeen.

Omavalvontaa ja viranomaisvalvontaa tehostettava

Ikäihmisten palvelujen järjestämisessä tarvitaan vahvaa kansallista ohjausta ja valvontaa. Omavalvonta ei yksin riitä ikääntyvien palvelujen asiakasturvallisuuden ja hoidon laadun takaamiseksi. Palvelutarpeen kasvaessa viranomaisvalvontaan ja -omavalvonnan ohjaukseen tarvitaan nykyistä enemmän viranomaisresursseja ja yllätystarkastuksia. Järjestäjätahon veloitetta valvoa ostamiensa palveluiden laatua on tehostettava. Henkilöstöllä on oltava mahdollisuus reagoida epäkohtiin omaa asemaansa vaarantamatta. Valvontaprosesseja on nopeutettava ja palveluntuottajien laiminlyönneistä tulee seurata tuntuvat sanktiot.

Laadukkaat palvelut edellyttävät koulutettua, osaavaa ja hyvinvoivaa henkilöstöä

Osaava, riittävä ja hyvinvoiva henkilöstö on edellytyksenä turvallisten ja laadukkaiden palvelujen takaamiseksi. Tutkimusten mukaan tehostetun palveluasumisen ja kotihoidon henkilöstön määrä ja osaaminen eivät ole tällä hetkellä riittävällä tasolla. Henkilöstö on kuormittunut kiireen ja kovan työpaineen vuoksi, joka heikentää heidän työhyvinvointiaan sekä jaksamista. Henkilöstöresursseja ml. fysio- ja toimintaterapeutit, on lisättävä ja palkkatasoa nostettava alan vetovoimaisuuden lisäämiseksi.

Riittävällä henkilöstömitoituksella ja osaamisella on suuri merkitys henkilökunnan työhyvinvoinnin ja -turvallisuuden, oikeusturvan sekä työssä pysymisen kannalta. Henkilöstö vastaa ikäihmisten oikeuksien ja osallisuuden toteutumisesta sekä heitä kunnioittavan toimintakulttuurin kehittämisestä toimintayksikössä ja kotona. Henkilöstöllä on oltava mahdollisuus tehdä työnsä hyvin ja eettisesti kestävällä tavalla. Työn ja muun elämän yhteensovittamisen tapoja sekä työelämä joustoja on kehitettävä omaishoidon tukemiseksi.

Henkilöstön määrästä säädettävä lailla

Ikäihmisten hoidossa on ilmennyt hyvin vakavia puutteita ja laiminlyöntejä.

Henkilöstömitoituksesta on säädettävä lailla, koska laatusuositus ei ole toteutunut siten, kuin eduskunta vanhuspalvelulakia hyväksyessään edellytti. Palveluiden piiriin tulee yhä huonokuntoisempia ikäihmisiä.

Nykyisen laatusuosituksen minimimitoituksen (0,5) siirtäminen lakiin ei toimi, vaan koulutetun hoitohenkilöstön vähimmäismitoitus tehostetussa palveluasumisessa on nostettava lukuun 0,7.

Yksi luku ei riitä takaamaan riittävää henkilöstömitoitusta ja laadukkaita palveluja kaikissa tilanteissa. Asiakkaiden yksilöllinen palveluntarve ja toimintakyky ja niissä tapahtuvat muutokset (esim. saattohoito) edellyttävät dynaamista henkilöstömitoitusta.

Hoitohenkilöstön mitoitukseen voidaan laskea ainoastaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden (esimerkiksi lähihoitajat ja sairaanhoitajat) työtunnit. Eriytystyöntekijöiden, kuten fysio- ja toimintaterapeuttien, osaaminen tulee hyödyntää täysipainoisesti asiakkaiden toimintakyvyn ja kuntoutumisen tukemiseen. Avustavan ja tukipalveluhenkilöstön tarve on määriteltävä erikseen, jotta koulutetun hoitohenkilöstön työpanos voidaan kohdentaa välittömään asiakastyöhön.

Ikäihmisten palveluissa on oltava käytettävissä erityisasiantuntemusta ainakin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, gerontologien hoito- ja sosiaalityön, geriatrian, lääkehoidon, ravitsemuksen, monialaisen kuntoutuksen sekä suun terveydenhuollon alalta. Kotihoidossa tulee kiinnittää erityistä huomiota toimintakykyä ylläpitäviin palveluihin ja toimintatapaan. Kotikuntoutus on taattava ja hoitohenkilöstön kuntoutusosaamista on lisättävä.

Teknologia käyttöön

Ammatillisen työn ja johtamisen tukena tulee olla eri toimialueilla yhteensopivat digitaaliset ratkaisut, jotka helpottavat työkäytäntöjä, kuten kirjaamista. Asiakkaiden palveluissa tulee hyödyntää digitekniikkaa esimerkiksi etäyhteydenottoina ja etäkuntoutuksena. Yksilöllisen arvioinnin perusteella asiakkaiden käytössä tulee olla tarpeenmukaisia apuvälineitä, arki- ja ikätekniikkaa sekä enenevässä määrin robotiikkaa.

Teknologisten ratkaisujen käyttö tukee ikäihmisten toimintakykyä ja lisää turvallisuutta sekä säästää ammattilaisten aikaa välittömään asiakastyöhön ja vähentää kustannuksia. Teknologia ei kokonaan korvaa kasvokkain tapahtuvia palveluja. Teknologisten ratkaisujen käyttöönotto edellyttää, että ammattilaisilla on monipuolisesti tietoa uusista välineistä, laitteista ja ohjelmista, he osaavat arvioida asiakkaiden tarvetta niiden käyttöön sekä osaavat ohjata niiden käyttöä.

Yhteiskunnan sivistystä mitataan sillä, kuinka se huolehtii heikoimmista jäsenistään. Ikääntyneet tarvitsevat laadukasta huolenpitoa, hoivaa, hoitoa ja kuntoutusta.

Millariikka Rytönen
Puheenjohtaja
Tehy ry

Kirsi Sillanpää
Johtaja
Tehy ry

Lisätietoja: Mervi Flinkman, työvoimapolitiittinen asiantuntija, mervi.flinkman@tehy.fi, puh. 09 5422 7173
Vappu Okkeri, johtava lakimies, vappu.okkeri@tehy.fi